

правопорушник, потерпіла особа або треті особи), що мають особистий інтерес в умовах застосування кримінально-правових заходів.

Для України на сучасному етапі важливою є переорієнтація суспільства з проблеми злочинця на проблеми жертв злочинів на рівні і простих громадян, і співробітників правоохоронних органів. Тому загальні засади призначення покарання повинні містити вказівку щодо одночасного з урахуванням особи винного обов'язкового врахування особи потерпілого.

На жаль, така переорієнтація суспільства на проблеми людей, які потерпіли від злочинів, на захист їх прав і свобод, як свідчить аналіз законодавчої та судової практики України, досі не отримала належного розвитку, і принцип справедливості до вказаної категорії громадян фактично не застосовується. Перманентні судові реформи, що здійснюються в Україні впродовж уже двох десятиліть, продовжують акцентувати увагу на правах правопорушників, залишаючи без уваги права потерпілих від злочинів.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина: навч. посібник / авт.-уклад. М. І. Хавронюк. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Вид-во А.С.К., 2018. 384 с.
2. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2002–2003 / відп. ред. П. Б. Євграфов. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 584 с.
3. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2004 / відп. ред. П. Б. Євграфов. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 480 с.

Вітук А.

*магістрант юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
конституційного, адміністративного та
фінансового права ЗУНУ
Чудик Н.О.*

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ У ЗАКОНОДАВЧОМУ ПРОЦЕСІ

За Конституцією Президент є главою держави і виступає від її імені. Він є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції, прав і свобод людини і громадянина. Президент забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави.

Одними із пріоритетних повноважень Президента у здійсненні названих функцій є його повноваження щодо представництва держави всередині країни і в міжнародних відносинах.

Як глава держави, Президент України має ряд повноважень щодо призначення і оголошення виборів і референдумів як форм безпосередньої демократії та щодо формування і функціонування органів державної влади.

Зокрема, Президент призначає всеукраїнський референдум щодо змін Конституції України, проголошує всеукраїнський референдум за народною ініціативою; призначає позачергові вибори до Верховної Ради у строки, встановлені Конституцією.

Президент України припиняє повноваження Верховної Ради, якщо протягом тридцяти днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися.

Президент має також значні повноваження на завершальній стадії законодавчого процесу: підписання і оприлюднення законів.

Сутність і зміст конституційно-правового статусу Президента України визначають його функції та повноваження. Їх вичерпний перелік дискретно визначений у ст. 102 і ч. 1 ст. 106 Конституції України.

Функції, тобто основні напрями і види діяльності Президента України як глави держави, корелюються з його конституційними повноваженнями, тобто тими правами і обов'язками, якими Конституція України наділяє главу держави для належної реалізації його завдань і функцій. Повноваження Президента України охоплюють всі сфери суспільного та державного життя. Президент України не належить до жодної з гілок влади, а виступає як глава держави, знаходиться над гілками влади. У результаті цього Президент України має широкі повноваження щодо цих гілок влади. Відносини президента з парламентом - головний елемент державного механізму в країнах світу. Від ефективності взаємодії цих політичних інститутів багато в чому залежить стабільність всієї політичної системи. Зміни характеру відносин між президентом та парламентом обумовлені, як відомо, радикальними змінами в державних структурах, що пов'язані з формуванням практично нової форми держави. Саме відносини між президентом і парламентом багато в чому впливають на форму державного правління.

Конституція України передбачає можливість Президента України активно впливати на законотворчий процес. Одним із найголовніших повноважень Президента України є право законотворчої ініціативи. Законотворча ініціатива - це перша стадія законодавчого процесу, яка характеризується внесенням проекту закону у Верховну Раду України уповноваженим на це органом чи посадовою особою у встановленому законом порядку.

Повноваження Президента України видавати нормативно-правові акти, безперечно, є важливим елементом регулювання суспільних відносин. Нормативно-правові акти Президента України дають змогу звільнити законодавство від детального регулювання, яке набуває більшого значення в сучасному стані, а також забезпечує оперативне реагування нормативної сфери на зміну певних обставин у суспільно-

політичному житті держави. Нормативно-правові акти Президента України мають характерні ознаки:

1. Правові акти Президента України мають за мету деталізацію положень Конституції та законів України. Вони мають нормативний характер та підтримуються можливістю застосування державного примусу. Тобто правові акти Президента України не можуть бути «голослівними» - у разі наявності в них регламентарних норм у законодавстві повинна бути передбачена юридична відповідальність за невиконання або неналежне виконання.

2. Нормативно-правові акти Президента України мають підзаконний характер. Свідченням цього є положення Конституції України про те, що Президент України видає укази і розпорядження на основі та на виконання Конституції та законів України. Таким чином, вони мають їм відповідати та спрямовуватися на виконання їх положень. Порівнюючи правові акти Президента України та Кабінету Міністрів України, слід зазначити, що перші мають більшу юридичну силу. Так, Конституція України визначає, що Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України.

3. Президент України приймає свої правові акти лише у межах повноважень, визначених у Конституції та законах України. Конституція України чітко окреслює коло повноважень Президента. Це конституційне положення означає, що Президент України приймає правові акти для здійснення своїх функцій та повноважень.

4. Правові акти Президента України приймаються у спосіб, передбачений Конституцією і законами України. Верховна Рада України приймає закони у порядку, передбаченому Регламентом, у випадку з Президентом України законодавство на містить таких вимог щодо його правових актів.

5. Правові акти Президента України мають прийматися з дотриманням конституційної процедури розгляду, ухвалення та набрання чинності. Вимоги щодо дотримання належних правових процедур прийняття правових актів є важливою умовою їх конституційності.

Законодавча процедура складається з кількох стадій. Це вияв законодавчої ініціативи, обговорення законопроекту, прийняття закону, його підписання і оприлюднення.

Кожна з таких основних стадій поділяється, у свою чергу, на окремі етапи, стадії, серед яких розрізняють, зокрема щодо першої стадії:

- розробку проектів законів;
- внесення і відкликання законодавчих пропозицій, законопроектів, поправок (документи законодавчої ініціативи);
- розгляд законодавчих пропозицій, законопроектів, поправок у комітетах Верховної Ради, тимчасових спеціальних комісіях;

– щодо другої і третьої стадій законодавчого процесу (розгляд законопроектів та прийняття законів) розрізняють розгляд законопроектів у трьох читаннях тощо. Заклучна стадія законодавчого процесу включає процедуру підписання законів, опублікування, введення їх у дію тощо.

Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України та Кабінету Міністрів України (ст. 93 Конституції України).

Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент - Верховна Рада України (ст. 75 Конституції України), і прийняття законів віднесено до її повноважень (ст. 85 Конституції України).

Виключно законами України визначаються:

- права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина;
- громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства;
- права корінних народів і національних меншин;
- порядок застосування мов;
- засади використання природних ресурсів, виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організації та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку;
- основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти, культури і охорони здоров'я; екологічної безпеки;
- правовий режим власності;
- правові засади і гарантії підприємництва; правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання;
- засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи;
- засади регулювання демографічних та міграційних процесів;
- засади утворення і діяльності політичних партій, інших об'єднань громадян, засобів масової інформації;
- організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби, організації державної статистики та інформатики;
- територіальний устрій України;
- судоустрій, судочинство, статус суддів; засади судової експертизи; організація і діяльність прокуратури, нотаріату, органів досудового розслідування, органів і установ виконання покарань; порядок виконання судових рішень; засади організації та діяльності адвокатури;
- засади місцевого самоврядування;
- статус столиці України; спеціальний статус інших міст;
- основи національної безпеки, організації Збройних Сил України і забезпечення громадського порядку;
- правовий режим державного кордону;

- правовий режим воєнного і надзвичайного стану, зон надзвичайної екологічної ситуації;
- організація і порядок проведення виборів і референдумів;
- організація і порядок діяльності Верховної Ради України, статус народних депутатів України;
- засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них.

Кожен з суб'єктів законодавчої ініціативи встановлює для себе певний порядок роботи з законопроектами та законодавчими пропозиціями, які вносяться ним в порядку законодавчої ініціативи до Верховної Ради України.

Список використаних джерел

1. Конституція України (чинна з 1996 р. зі змінами) // Офіційний портал Верховної Ради України.
2. Белов Д. М. Конституційно-правове регулювання інституту президента в Україні та Франції / Д. М. Белов, Ю. М. Бисага. – Ужгород: Ліра, 2007. – 216 с.
3. Законодавчий процес і процедура в парламенті України: проблеми якості і вдосконалення в контексті європейського досвіду: матеріали Міжнародного наукового семінару (м. Київ, 22 вересня 2010 року) / за ред. О. В. Скрипнюка ; Координатор проєктів ОБСЄ в Україні, Київський регіональний центр Національної академії правових наук України, Головне юридичне управління Апарату Верховної Ради України [та ін.]. – К.: Атіка, 2011. – 78 с.
4. Основи Конституційного права України. – К.:Юрінком, 1997.